

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Karakterbruk i UH-sektoren 2008

Rapport fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Universitets- og høgskolerådet
29. mai 2009

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Som ledd i arbeidet med å implementere den nye bokstavkarakterskalaen (A-F) som ble innført i 2003, opprettet de nasjonale fakultetsmøtene i samarbeid med Universitets- og høgskolerådet (UHR) i 2004 49 karakterpanel (da kalt ”referansepanel”). I tillegg kom de fire nasjonale rådene. Formålet med de nasjonale karakterpanelene var å få en nasjonal koordinering og å utvikle en felles forståelse av hvordan den nye karakterskalaen skal brukes på tvers av fag og institusjoner og på de forskjellige fagnivå. Ansvar for dette arbeidet ble i desember 2005 overført til de nasjonale fagrådene. For de fagområdene som ikke dekkes av fagrådene, fortsetter arbeidet som gjøres i de nasjonale rådene og profesjonsrådene som før.

UHRs utdanningsutvalg opprettet i november 2005 en arbeidsgruppe (heretter kalt analysegruppe) som fikk i oppdrag å foreta en samlet analyse av rapportene fra karakterpanelene og å bidra til at panelene på enklest mulig måte kan levere standardiserte rapporter om bruken av karakterer på sine fagområder.

Analysegruppen har tidligere utarbeidet rapport om karakterbruken i 2004-05, 2005-06 og 2007 med utgangspunkt i rapportene fra karakterpanelene og data om karakterbruken hentet fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH).

1.2 Analysegruppen

Analysegruppen har i 2008-09 bestått av:

Seniorrådgiver Asbjørn Bjørnset, Universitetet i Bergen, leder
Torun Hegre/Even Sørland, Norsk Studentunion
Sine Halvorsen, Studentenes Landsforbund
Amanuensis Grete Lysfjord, Høgskolen i Bodø
Førstemanuensis Per Manne, Norges Handelshøyskole
Førstekonsulent Kirsti Margrethe Mortensen, Universitetet i Oslo
Rådgiver Martin Tjelta, Universitetet i Stavanger

Seniorrådgiver Rachel Glasser, Universitets- og høgskolerådet, har vært sekretær for gruppen.

1.3 Premisser for bruk av karakterskalaen

Premissene for bruk av bokstavkarakterskalaen er gitt i de generelle kvalitative beskrivelsene av de ulike karaktertrinn, og i brev av 10.05.2004 fra Utdannings- og forskningsdepartementet til institusjonene og Universitets- og høgskolerådet. Disse følger vedlagt.

2. Rapporter for 2008

2.1 Opplegg for rapportering

Ved rapporteringen for 2008 var karakterpanelene bedt om å velge ett av følgende opplegg:

1. Karakterpanelene arbeider videre med å vurdere karaktersettingen på 5 masteroppgaver, bacheloroppgaver eller andre innleveringsoppgaver etter samme opplegg som i 2007.

Eller

2. Karakterpanelene undersøker skillet mellom bruken av karakteren F, D og E på bachelornivået, eventuelt bestått/ikke bestått, med utgangspunkt i et utvalg på 10 besvarelser (i karakterintervallet D-F) fra 5 tilfeldig valgte institusjoner. Eksamensformen bør være skoleeksamen.

Det var anbefalt at karakterpanelene oppnevnte sensorkommisjoner som vurderer og karaktersetter besvarelsene. Karaktersettingen begrunnes og kommisjonen drøfter og analyserer resultatene og eventuelle avvik. Ordinær karakter skulle være ukjent til etter at kommisjonsmedlemmene hadde satt sine karakterer.

2.2 Mottatte rapporter

Totalt har UHR fått rapporter fra 26 karakterpanel, noen har levert rapporter for flere nivå eller fagområder. 9 av rapportene for 2008 gjelder karaktersetting på masteremner/ masteroppgaver, 17 gjelder bacheloroppgaver/besvarelser på bachelornivå.

Masternivå:

Allmenn litteraturvitenskap (2.3.1)
 Biofag (2.3.2)
 Farmasi (2.3.3)
 Helsevitenskap (2.3.4)
 Musikk (2.3.5)
 Rettsvitenskap (2.3.6)
 Sosialantropologi (2.3.7)
 Teknologi (2.3.8)
 Utviklingsstudier (2.3.9)

Gresk og latin (2.3.14)
 Historie (2.3.15)
 Idrett (2.3.16)
 Ingeniørfag (2.3.17)
 Informatikk (2.3.18)
 Kristendomskunnskap og religionsvitenskap (2.3.19)
 Kunsthistorie (2.3.20)
 Lingvistiske fag (2.3.21)
 Lærerutdanning (2.3.22)
 Matematikk (2.3.23)

Bachelornivå:

Asiatiske og afrikanske fag (2.3.10)
 Drama og teater (2.3.11)
 Engelsk (2.3.12)
 Filosofi og idehistorie (2.3.13)

Nordisk språk og litteratur (2.3.24)
 Sykepleievitenskap og helsefag (2.3.25)
 Økonomisk – administrativ utdanning (2.3.26)

Det mangler rapporter fra 20 karakterpanel. Noen av disse har fått fritak fordi de nylig har gjennomført omfattende evalueringer. Likevel mangler det rapporter fra viktige fagmiljøer.

2.3 Sammendrag av rapportene

Analysegruppen har nedenfor laget et sammendrag av rapportene der vi legger vekt på å få fram hvorvidt det er enighet om karaktersettingen og bruken av karakterskalaen, samt diskusjonen i kommisjonen/fagrådet.

Sammendraget er organisert slik at de undersøkelsene som gjelder masteremner/masteroppgaver kommer først, så kommer bacheloroppgaver/eksamensbesvarelser på bachelornivå.

2.3.1 Allmenn litteraturvitenskap – masteremner

Karakterpanelet har vurdert åtte besvarelser på masternivå som ved ordinær sensur var bedømt til B. Karakterene var ukjent for medlemmene med unntak av lederen. Etter at hvert medlem hadde foreslått karakter, ble kriterier og vektning av kriterier diskutert i tilknytning til hver enkelt besvarelse.

Karakterpanelets vurdering sammenholdt med ordinær karakter (i parentes) på disse oppgavene var: B (B), B (B), B (B), A (B), C (B), C (B), C (B), C (B). Her er altså avvik mellom karakterpanelets vurdering og ordinær karakter for fem av oppgavene. Karakterpanelet fant ikke avviket spesielt urovekkende, og gir uttrykk for at en i en liksom sensur vil ha en tendens til å dømme strengere enn i en reell. Avviket i karaktersettingen lot seg ikke relatere til forskjellig praksis ved lærestedene med hensyn til bruk av eksternt eller intern sensor eller til antall kommisjonsmedlemmer.

I tillegg er statistikken for alle masteroppgaver avlagt fra og med 2004 utvidet til å omfatte 2007. Karakterprofilen er i hovedsak den samme. Hele 69 prosent av oppgavene vurderes til A eller B. I 2007 økte andelen som fikk A ved UiB og UiO, mens den gikk ned ved NTNU og UiT. Samlet fordeling for 2004-07 er følgende:

	A	B	C	D	E	F	Sum	Antall
%	22	47	26	3	1	0	99	214

2.3.2 Biofag – masteroppgaver

Fagrådet for biofag har opprettet karakterpanel med seks medlemmer, derav to studenter, for tre år (2007-09). Karakterpanelet har ikke vurdert besvarelser, men har innhentet materiale om karakterfordelingen for årene 2004-07 og har drøftet karakterbeskrivelser og sensur. Panelet gir uttrykk for at eksisterende karakterbeskrivelser er utilstrekkelige i forhold til de forkravene som må stilles til master. Det synes som kravene til A i en mastergrad i noen tilfeller ikke har vært like strenge som på lavere grad. Panelet anbefaler at eksterne sensorer i større grad kommer fra eksterne universiteter og høyskoler (i stedet for instituttsektoren) og at det utarbeides felles sensurkriterier for mastereksamen.

Karakterfordelingen for masteroppgaver i perioden 2004-2007 er følgende:

%	A	B	C	D	E	F	Antall
2004	24	58	13	4	1	0	164
2005	35	47	12	2	1	3	171
2006	25	53	12	7	3	0	285
2007	18	51	24	5	1	1	442

I løpet av perioden har andel A gått ned og C har gått opp. B er hyppigste karakter. E og F brukes i liten grad.

Panelet gir uttrykk for at et veiledet masterstudium vanskelig kan få samme karakterfordeling som lavere grad.

2.3.3 Farmasi - masteroppgaver

Profesjonsrådet oppnevnte en kommisjon på seks medlemmer, to fra hver av UiB, UiO og UiT. Kommisjonen vurderte to oppgaver fra hver av institusjonene. Medlemmene vurderte ikke oppgaver fra egen institusjon. Kommunikasjon og diskusjon foregikk per e-post. Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter (som var ukjent for kommisjonen på forhånd) var følgende:

Oppgave	Kommisjon				Ordinær karakter
	UiB	UiO	UiT	Felles	
UiB 1		C	B	B	C
UiB 2		C	C	C	C
UiO 1	C		A	B	B
UiO 2	D		D	D	D
UiT 1	C	C		C	A
UiT 2	B	C		B	B

Opgavenes omfang varierer fra 50 studiepoeng ved UiB, til 45 ved UiO og 39 ved UiT.

Det er uenighet internt i kommisjonen om tre oppgaver, for en av disse er avviket på to karakterer. Det er avvik i forhold til ordinær karakter på to oppgaver. I en av oppgavene var den nye kommisjonens vurdering bedre enn ordinær karakter, mens den var to karakterer dårligere i en av oppgavene.

2.3.4 Helsevitenskap - masteroppgaver

Kommisjonen bestod av tre medlemmer fra NTNU, UiB og UiO. Den har vurdert fem masteroppgaver enkeltvis og foretatt diskusjon i telefonkonferanse. Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

Oppgave	Kommisjon			Felles	Ordinær karakter
	Medl 1	Medl 2	Medl 3		
Oppg 1	E	E	D	E	D
Oppg 2	B	B	B	B	B
Oppg 3	D	D	D	D	A
Oppg 4	C	C-D	C	C	B
Oppg 5	C	D	B	C-B	C

Internt i kommisjonen er det stor grad av enighet om karaktersettingen med unntak av oppgave 5. I forhold til ordinær karakter er det stort avvik for oppgave 3. Ordinær karakter er bedre enn kommisjonens vurdering i tre av oppgavene.

Kommisjonen gir uttrykk for at det er stor grad av konsensus i vurderingen av sterke og mindre sterke sider av oppgavene.

2.3.5 Musikkvitenskap - masteroppgaver

Kommisjonen bestod av to medlemmer fra hver av UiO og NTNU og ett medlem fra Københavns universitet. Den har vurdert fem masteroppgaver fra UiO, UiB og NTNU. Vurderingen er oppsummert nedenfor og sammenholdt med ordinær karakter:

Oppgave	Vurdering	Ordinær karakter
1	Stor enighet om B	B
2	Enighet om B, men en er oppe på A og en på C/D	B
3	De fleste ligger mellom B/C, men en er oppe på A	B
4	Mellom F og D	
5	Alle ligger mellom A og B	

Kommisjonen hadde ingen problemer med å bli enige om hva som utgjorde styrker og svakheter ved en oppgave. Imidlertid var det uenighet om hvordan for eksempel svakheter skulle vektes ved karakterfastsettelsen, og som det framgår av oversikten ovenfor var det betydelig sprik mellom kommisjonsmedlemmene på flere av oppgavene. Sammenlignet med ordinær karakter er det sammenfall for de tre oppgavene der ordinær karakter er oppgitt.

Kommisjonen finner at en fortsatt dialog om vektleggingen av kriteriene for en god oppgave må oppfattes som en kontinuerlig prosess som i praksis er med på å definere musikkvitenskapen, som inneholder mange deldisipliner og har et stort tverrfaglig spenn. Kommisjonen gir uttrykk for at det er nødvendig med tre-personkommisjoner og at veileder bør være med i kommisjonen.

2.3.6 Rettsvitenskap – masteroppgaver

Kommisjonen bestod av seks medlemmer: to fra UiO, en fra Handelshøyskolen BI, en fra UiT og to eksterne (Uppsala universitet og Kongsberg tingrett). Kommisjonen vurderte fem oppgaver fra UiO, UiB og UiT.

Kommisjonen påpeker at faglig bakgrunn ikke nødvendigvis passet i forhold til de utvalgte oppgavene, og for de spesialiserte oppgavene var det nødvendig å trekke på hverandres fagkompetanse. Likevel var medlemmene i kommisjonen i all hovedsak enige om oppgavenes styrker og svakheter, samt om vurderingen av den. Videre var det enighet i kommisjonen om hvilke momenter som skal tillegges vekt ved bedømmelsen av masteroppgaver. Disse framgår på noe ulikt vis av de retningslinjene/reglementene som gjelder ved de enkelte lærestedene. Kommisjonen mener det kunne vært en fordel med felles retningslinjer for vurdering av avhandlinger.

Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter (i parentes) på disse oppgavene var: A (B), A (A), B (A), E/D (C), C (B). Her er det avvik mellom den nye kommisjonens vurdering og ordinær karakter for fire av oppgavene. Den nasjonale kommisjonen har vurdert tre av oppgavene strengere enn den ordinære kommisjonen.

2.3.7 Sosialantropologi – masteroppgaver

Kommisjonen har hatt fire medlemmer fra UiB, UiO, UiT og NTNU. Kommisjonen har vurdert fem masteroppgaver. Alle medlemmene har skrevet en kort vurdering av hver oppgave og foreslått karakter. Deretter har vurderingene blitt diskutert i et telefonmøte.

Oversikt over vurderingene av de ulike oppgavene sammenholdt med ordinær karakter:

	Medlem 1	Medlem 2	Medlem 3	Medlem 4	Samlet	Ordinær karakter
Oppgave 1	C	C	C	B	C	B
Oppgave 2	D	C	D	C	D	C
Oppgave 3	A	A	A	A	A	A
Oppgave 4	C	D	D	D	D	D
Oppgave 5	C-D	C	C	C	C	B

Kommisjonen oppsummerer arbeidet slik:

”Sammenligner vi karakterene som vi har blitt enige om med de karakterene som opprinnelig ble gitt, ser vi at vi har bedømt oppgavene likt i to av tilfellene og en karakter ”strengere” i tre av tilfellene. Dette utfallet kan selvsagt være en tilfældighet, men det kan også være nærliggende å tenke at en sensors visshet om at han eller hun skal treffe kandidaten ansikt til ansikt under eksamen kan ha en viss formildende virkning på bedømmelsen av oppgaven. Uten slike utsikter kan det være en tendens til at sensorer bedømmer oppgaver noe ”strengere”, slik vi altså har gjort i denne omgangen.

Det er ellers et tankekors at den eneste oppgaven som ble gitt beste karakter – av oss så vel som i den opprinnelige sensuren – muligens ville ha blitt avvist på formelt grunnlag ved flere av universitetene. Kandidaten har brukt langt mer enn normalt tid, og oppgaven er alt for lang. Når den har blitt godtatt ved NTNU har det blitt anført at masteroppgaven der teller 60 studiepoeng, mens masteroppgaver ved UiO bare teller 40 studiepoeng. Vi vet imidlertid ikke hvordan det skal tas i betraktning og har sett bort fra det. Ved UiB og UiT er det imidlertid også slik at masteroppgaven teller 60 studiepoeng.”

2.3.8 Teknologi - masteroppgaver

Kommisjonen bestod av fire medlemmer fra NTNU, UMB og HiN. Den vurderte fem masteroppgaver, to fra NTNU og UMB og en fra HiN. Kommisjonsmedlemmene har satt karakter enkeltvis, ut fra en prosentkala som omregnes til bokstavkarakterer. Det er gitt omfattende skriftlige kommentarer og vurderinger. Det er beregnet middelkarakter, som sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

Oppgave	Kommisjon				Middel karakter	Ordinær karakter
	Medl 1	Medl 2	Medl 3	Medl 4		
Oppg 1	B	B	B	A	B	A
Oppg 2	B	B	B	B	B	B
Oppg 3	C	B	C	D	C	B
Oppg 4	C	C	C	C	C	C
Oppg 5	A	C	B	D	C	C

Internt i kommisjonen er det stor konsensus om karakteren på tre av oppgavene, mens det for oppgave 3 og 5 er et språk på to og tre karakterer. Det er ikke rapportert om eventuell diskusjon i kommisjonen, men det er opplyst at oppgaven med størst avvik var av en spesiell karakter slik at ikke alle kommisjonsmedlemmene hadde samme forutsetninger for å vurdere oppgaven.

I forhold til ordinær karakter er det avvik mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter på to oppgaver, i begge tilfeller var ordinær karakter bedre.

2.3.9 Utviklingsstudier – masteroppgaver

Fagrådet for utviklingsstudier har oppnevnt en kommisjon på fire medlemmer som har vurdert fem masteroppgaver i programmet "Anthropology of Development" ved UiB.

Kommisjonsmedlemmene var fra UiA, NTNU og UiT (to medlemmer som har foretatt felles vurdering).

Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

Oppgave	Kommisjon			Middel karakter	Ordinær karakter
	Medl 1	Medl 2	Medl 3 og 4		
Oppg 1	D +	C	B+	C	C
Oppg 2	B (B/C)	C	B -	B/C	A
Oppg 3	B (B/C)	C	B -	B/C	C
Oppg 4	C	C	C -	C	A
Oppg 5	A (A/B)	A	A -	A	A

Det er avvik i forhold til ordinær karakter for tre av oppgavene, to er vurdert strengere mens en er vurdert bedre. Det er sprik innenfor kommisjonen på en av oppgavene.

Kommisjonen gir uttrykk for at det mangler klare kriterier for masteroppgaven ved UiB. Den gir videre uttrykk for at det er en kritikk som rammer alle og at det bør startes en diskusjon om hva som er kriteriene for en god oppgave.

2.3.10 Asiatiske og afrikanske fag - bachelor

Fagrådet Asia/Afrika har nedsatt en kommisjon bestående av medlemmer fra UiO og UiB.

Opplegget for 2008 er tillempet slik at de har vurdert ti besvarelser fra ett fag (japansk) ved UiO og UiB.

De har vurdert besvarelser fra hele karakterskalaen, og har foretatt uavhengig sensur ved de to institusjonene. Det er foretatt finlesning ved uoverensstemmelser. Besvarelsene er hentet fra sammenlignbare emner på 200-nivå innen japansk språk.

UiO-besvarelser

UiOs sensur	E	C+/B-	A	A	C-/D+
UiBs sensur	F	C	A	A	E/D

UiB-besvarelser

UiOs sensur	A	D	D	A	E
UiBs sensur	A	D	C	A	D

Som hjelpemiddel for karaktergivningen i språkeksamen er det utarbeidet et prosentskjema der andel riktige svar innen bestemte intervall gir bestemte karakterer.

Karakterpanelet oppsummerer at institusjonene generelt er ganske samstemt når det gjelder nivå og innbyrdes rangering av besvarelser. Det er likevel enkelte uoverensstemmelser når det gjelder

vurdering av oppgaver, særlig de som er svakere enn C. Det har vært mindre sensorkontakt etter 2003, og det øker behovet for sensorveiledninger.

2.3.11 Drama og teater - bachelor

Fagrådet har oppnevnt en kommisjon på to medlemmer, en fra NTNU og en fra UiA. Kommisjonen har vurdert 14 besvarelser på bachelornivå fra Dronning Mauds Minne Høgskole, HiB, HiNe, NTNU, UiA og UiB. Besvarelsene er innenfor karakterområdet D-F, hjemmeeksamen eller prosjektoppgave på 15 studiepoeng med oppgavetekster av samme art, fortrinnsvis knyttet til teaterhistoriefeltet.

Kommisjonen har satt felleskarakter som sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

Oppgave	Kommisjon	Ordinær	Oppgave	Kommisjon	Ordinær
DMMH 1	D	D	NTNU 2	E	D
DMMH 2	E	E	NTNU 3	C	F
HiB 1	F	D	UiA 1	F	F
HiB 2	E	D	UiA 2	E	D
HiNe 1	E	D	UiA 3	F	E
HiNe 2	D	D	UiB 1	F	F
NTNU 1	D-E	E	UiB 2	C	D

Det er sammenfall mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter for seks av besvarelsene, mens det er avvik for seks besvarelser. I to tilfeller er avviket på mer enn en karakter. To besvarelser som har fått bestått karakter blir vurdert til F, mens en besvarelse som har fått F blir vurdert til C.

Kommisjonen påpeker at det er store ulikheter mht. krav til omfang av besvarelsene. Det kan være en utfordring for fagrådet å utarbeide felles retningslinjer.

2.3.12 Engelsk – bachelor

Kommisjonen bestod av medlemmer fra HiO, HiSF, HiTØ, HVO og HiVe: Kommisjonen vurderte to oppgaver i engelsk språk fra hver av institusjonene innenfor emner i lærerutdanning eller i emner med lærerstudenter.

Kommisjonen vurderte oppgavene enkeltvis, utvekslet synspunkter og kom fram til felles karakterforslag. Ordinær karakter var ikke kjent før etter vurderingen. Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende

Oppgave	Medlem 1	Medlem 2	Medlem 3	Medlem 4	Medlem 5	Felles vurdering	Ordinær karakter
HiO 1	F	F, E mulig	E+	E	E+	E	E
HiO 2	E	E/D	D+	D(D/E)	E	D	D
HiTØ 1	D	F	D-	F	F	E	D
HiTØ 2	F	F (?)	D-	E	E+	E	D
HiSF 1	D	D (E?)	D+	D (-)	D+	D	D
HiSF 2	E	F	D	F	D	E	E
HVO 1	D	E	D-	F	E	E	E
HVO 2	F	F	F	E	E-	F	E
HiØ 1	D	E (+)	D	F	D+	E	D
HiØ 2	F	F	F	F	E	F	F

Oversikten viser at for halvparten av oppgavene var det avvik internt i kommisjonen på inntil to karakterer (D – F) og bare i ett tilfelle var det fullt samsvar mellom karakterforslagene. Når det gjelder felles vurdering sammenholdt med ordinær karakter, er det sammenfall for seks av besvarelsene, mens tre av besvarelsene hadde fått en karakter bedre ved den ordinære sensuren. En besvarelse som hadde fått E ved eksamen ble vurdert til F av kommisjonen.

Rapporten oppsummeres slik:

- Hovedfunnet i årets karakterundersøkelse synes å sammenfalle med fjorårets ved at den nye felles vurderingen jevnt over er strengere enn den opprinnelige, selv om spriket ikke er stort.
- Resultatene viser at individuelle vurderinger spriker en del og at den felles diskusjonen fungerer som en viktig regulering av karaktersetting.
- Karakterpanelet slutter seg til sensorkorpsets anbefaling om bruk av ekstern sensor ved alle eksamener, og de to foregående punktene styrker argumentene for en ordning med ekstern sensur.

2.3.13 Filosofi og idehistorie – bachelor

Kommisjonen bestod av ett medlem fra hver av institusjonene UiO, UiB, NTNU og UiA. Den vurderte ti bacheloroppgaver innenfor karakterområdet D, E eller F, derav fire ex. phil.-oppgaver. Kommisjonsmedlemmene karaktersatte oppgavene enkeltvis. I den felles diskusjonen var også medlemmene i fagrådet invitert til å delta.

Kommisjonsmedlemmenes karakterforslag sammenholdt med ordinær karakter, som ikke var kjent før etter diskusjonen, var følgende (de fire første oppgavene var ex. phil.oppgaver, de tre neste var på 100/1000-nivå, mens de tre siste var på 200/2000-nivå):

Oppgave	Kommisjon				Ordinær karakter
1	C+	D	D-E	C+	D
2	D	D	F	D+	E
3	F	D-	D-E	E-F	F
4	E	D	F	F	E
5	F	F	F	E	F
6	E	D-	E	E	D
7	C-D	D	D	D	D
8	F	-	E-F	F	F
9	E	E	D-	F	F
10	E	-	D	D-	D

Det er en del avvik mellom kommisjonsmedlemmene, særlig på ex. phil.-oppgavene. Dersom en regner gjennomsnittskarakter for kommisjonsmedlemmene, ville kommisjonens vurdering falt sammen med ordinær karakter med få unntak. Ingen oppgaver som hadde fått bestått karakter ved ordinær sensur ble vurdert til F, mens to F-oppgaver ville fått E etter kommisjonens vurdering.

Fagrådet gir uttrykk for at det stort sett er sammenfall når det gjelder vurderingskriteriene, og det er relativt enkelt å komme fram til en felles vurdering når oppgavene diskuteres.

2.3.14 Gresk og latin – bachelor

Kommisjonen bestod av fire medlemmer fra UiO, UiB, NTNU og UiT. Den vurderte 13 besvarelser på bachelornivå i latinske emner. Med unntak av en besvarelse fra UiB er det skoleeksamen som er vurderingsform. Besvarelsene var innenfor området D-F med besvarelser fra de fire institusjonene og Menighetsfakultetet. Ordinær karakter var kjent med unntak av tre besvarelser fra MF.

Kommisjonens medlemmer var gjennomgående kommet til samme vurdering som ved ordinær sensur. Det var imidlertid avvik i forhold til karaktersettingen ved MF, som har hatt en annen vektlegging av svarene på oppgaven.

Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

Oppgave	Kommisjon	Ordinær	Oppgave	Kommisjon	Ordinær
MF 1		D	UiO 1	D	D
MF 2		E	UiO 2	E	E
MF 3		F	UiO 3	F	F
NTNU 1	D	D	UiT 1	D	D
NTNU 2	D	D	UiT 2	D	D
NTNU 3	E	E	UiT 3	E	E
UiB	D	D			

2.3.15 Historie – bachelor

Kommisjonen bestod av medlemmer fra UiO, UiB, NTNU og HiVe. Den vurderte 13 besvarelser på bachelornivå. Med unntak av tre besvarelser fra NTNU, som gjelder fire timers skoleeksamen, er det hjemmeoppgaver hvor kandidatene har tilgang til hjelpemidler som er vurdert. Besvarelsene er fra fire av universitetene og HiVe og er innenfor karakterområdet A-C.

Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

Oppgave	Kommisjon	Ordinær	Oppgave	Kommisjon	Ordinær
HiVe	F	B	UiS 1	B	A
NTNU 1	B	A	UiS 2	D	C
NTNU 2	E	B	UiS 3	?	A
NTNU 3	D	C	UiT 1	A	A
UiO 1	D	C	UiT 2	C	C
UiO 2	B	A	UiT 3	C	C
UiO 3	D	B			

Med unntak av UiT er det dårlig samsvar mellom ordinær karakter og kommisjonens vurdering. Det er stort avvik i den ene besvarelsen fra HiVe, der kommisjonen er svært kritisk til at oppgaven har kunnet passere. For en av besvarelsene fra UiS har kommisjonen ikke satt karakter fordi den mener at det kan være plagiat.

Kommisjonen har diskutert bruk av sensorveiledning med utgangspunkt i praksis ved NTNU, der det er obligatorisk å utarbeide slike dokumenter i tillegg til oppgaveteksten. Dersom en student oppfyller sensorveiledningens retningslinjer, bør dette være tilstrekkelig for å få en god karakter, men for å få en A må studenten ikke bare ha alle punktene med, men også

anvende disse punktene på en selvstendig og analytisk måte. Har studenten alle punktene med, men ikke mer, bør det gis en C.

For å få en mer ensartet praksis mht. karaktersetting, anbefaler panelet at det vurderes å utarbeide felles maler for sensorveiledninger.

2.3.16 Idrett - bacheloroppgaver

Fagrådet har oppnevnt en kommisjon som har vurdert ti bacheloroppgaver med minst ti studiepoengs omfang fra fem institusjoner (NIH, HiBo, HSF, UiS, HiO). Kommisjonen bestod av fem medlemmer fra de samme fem institusjonene.

Vurderingen sammenholdt med ordinær karakter:

Oppgave	Kommisjon					Ordinær karakter
1	C	D	E	E	D	E
2	B	D	A	D	B	B
3	B	C	D	A	A	A
4	C	C	B	A	B	A
5	C	B	D	A	A	C
6	E	D	B	A	C	B
7	E	D	E	C	C	E
8	C	B	B	C	B	A
9	E	B	B	A	B	B
10	D	C	E	D	D	D

Det er sprik i vurderingen både mellom medlemmene innbyrdes og i forhold til ordinær karakter. Fagrådet gir uttrykk for at det er urovekkende sprik i vurderingene. Det er vanskelig å se noe mønster i avvikene utover en antakelse om at sensorer bedømmer egne ekspertiseområder strengere enn når de bedømmer oppgaver fra andre felt. Dette er en utfordring i idrettsfaget som er tverrvitenskapelig.

Det konkluderes med at følgende bør drøftes i fagrådet:

- Klarere felles kriterier og kvalitetskrav for oppgaver
- Kalibrering av bruk av de ulike bokstavkarakterene
- Mer bruk av eksterne sensorer

2.3.17 Informatikk – bachelor

Kommisjonen har bestått av seks personer fra tre institusjoner (NTNU, HiØ og UiB), og den har vurdert ti besvarelser fra følgende institusjoner: NTNU, UiB, HiO, HiVe og HiØ. Besvarelsene var bestilt innenfor området D-F¹ i faget Algoritmiske metoder eller tilsvarende. Kommisjonen var ikke kjent med karakter til ordinær eksamen.

Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

¹ En besvarelse hadde likevel karakteren A ved ordinær eksamen

Oppgave	Kommisjon	Ordinær	Oppgave	Kommisjon	Ordinær
NTNU 1	E	D	HiO 2	E	E
NTNU 2	C	D	HiVe 1	C	A
UiB 1	D	F	HiVe 2	E	D
UiB 2	E	E	HiØ 1	D	D
HiO 1	D	D	HiØ 2	F	F

Det er sammenfall mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter i halvparten av besvarelsene. Kommisjonen er strengere i vurderingen av tre besvarelser, mens to er vurdert mer positivt. Ingen av besvarelsene som hadde fått bestått karakter ved ordinær eksamen ble bedømt til F av den nye kommisjonen. En besvarelse som hadde fått F ved ordinær eksamen ble vurdert til D av kommisjonen.

Kommisjonen har ikke hatt tilgang til informasjon om hvordan undervisningen har foregått i de enkelte emnene, men den har inntrykk av at det er store forskjeller i nivå, begreper og formalisme mellom lærestedene, bl.a. er det forskjeller i adgangen til å bruke hjelpemidler til eksamen.

2.3.18 Ingeniørfag - bachelor

Det er oppnevnt en kommisjon på fire medlemmer som har vurdert en besvarelse fra henholdsvis UiA, HiB, HiO, HiST og HiÅ.

Kommisjonen har foretatt karaktervurdering på grunnlag av rapport om arbeidene, noe som kommisjonen vurderer som mangelfullt.

Nærmere begrunnelse og diskusjon av vurderingskriterier og karaktersetting mangler.

Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter (i parentes) var følgende: B (B), C (Bestått), B (B), D (B), C (B).

Her er det avvik mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter på to oppgaver, i begge tilfeller var ordinær karakter bedre.

2.3.19 Kristendoms-kunnskap, religion og livssyn - bachelor

Kommisjonen bestod av medlemmer fra UiA, NLA, HiO, UiO og UiS. Den vurderte ti besvarelser på bachelornivå innenfor karakterområdet D-F. Besvarelsene var fra MF, UiT, HVO, HiØ og HiT. Besvarelsene omfattet semesteroppgaver, hjemmeeksamen og skoleeksamen. Kommisjonsmedlemmene satte karakter hver for seg med begrunnelse. Etterpå ble karaktersettingen drøftet i møte.

Det var stor grad av enighet innad i kommisjonen, men for seks av besvarelsene var det betydelig avvik mellom kommisjonens vurdering og karakteren ved ordinær eksamen. Tre besvarelser som hadde fått E eller D ved ordinær eksamen, ble vurdert til F, mens en besvarelse som hadde fått F ble vurdert til D. For noen av oppgavene var kommisjonen sterkt uenig i at det var gitt ståkarakter. Kommisjonen har ikke gitt en samlet oversikt over vurderinger og ordinær karakter.

Kommisjonen gir uttrykk for at læringsmål og vurderingskriterier for noen av oppgavene var uklare.

2.3.20 Kunsthistorie – bachelor

Kommisjonen bestod av ett medlem fra hver av institusjonene UiO, UiB, NTNU, UiTø og UiS. Den vurderte fem oppgaver (hjemmeeksamener) på fordypningsnivå (200- eller 2000-koder), en oppgave fra hver av institusjonene. Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende:

Oppgave Fra	Kommisjon					Samlet Vurdering	Ordinær karakter
	UiTø	NTNU	UiB	UiS	UiO		
UiTø	C	D	D	C	D	D+	B
NTNU	C-	C	D	C	B	C-	C
UiB	C	C	C-	C	B	C	C
UiS	B	C	D	C	B	C+	C
UiO	B	B	C	C	A	B-	A

Det var sammenfall mellom ordinær karakter og kommisjonens vurdering i tre av de fem oppgavene. I to av oppgavene var ordinær karakter bedre. I den ene oppgaven var avviket over to hele karakterer. Her er forklaringen ulike tolkninger av oppgaven.

Kommisjonen gir uttrykk for at det også er for store sprik innad i kommisjonen på enkelte punkter. Kommisjonen mener at dette kan ha sammenheng med ulikt omfang av oppgavene (10 studiepoeng versus 15 studiepoeng).

2.3.21 Lingvistiske fag - bachelor

Kommisjonen bestod av fire medlemmer fra UiO, UiB, NTNU og UiT. Den vurderte ti besvarelser på bachelornivå med skoleeksamen som vurderingsform. Besvarelsene var innenfor området D-F, ni besvarelser fra UiO og en fra UiT.

Kommisjonen vurderte oppgavene enkeltvis og drøftet vurderingene i møte. Ordinær karakter var ikke kjent på forhånd. Internt i kommisjonen var det svært liten dissens, men mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter var utfallet av vurderingene forskjellig i seks tilfeller. På tre av besvarelsene gav kommisjonen en karakter dårligere enn ordinær sensur, på en besvarelse to karakterer dårligere. To E-er og en D gikk ned til F. Dette skyldes at kommisjonen var uenig med ordinær sensur i prinsippet om at begge delene av en todelt oppgave måtte være bestått.

To besvarelser som kommisjonen vurderte som bedre enn sensuren, gikk fra F til E.

Kommisjonen stiller spørsmål ved hva man tjener på ordningen med et nasjonalt karakterpanel. Diskusjonen og dissensene omhandlet i hovedsak det prinsipielle spørsmålet om at begge deler av en besvarelse må være bestått. Gammel sensorordning og jevnlig sensorkontakt ivaretok i følge kommisjonen den konsensussskapende kontakten mellom institusjonene på en utmerket måte.

2.3.22 Lærerutdanning (samfunnsfagdidaktikk) - bachelor

Kommisjonen bestod av fire medlemmer fra HSH, HiVe, UiB og UiO. Den vurderte fem skriftlige besvarelser innenfor samfunnsfagdidaktikk fra de samme institusjonene. Besvarelsene var fra eksamener med ulike vurderingsformer (skoleeksamen, eksamensmappe og presentasjonsmappe). Kommisjonen har vurdert besvarelsene enkeltvis og foreslått karakter med begrunnelser. Sammenholdt med ordinær karakter var vurderingen følgende:

Oppgave	Kommisjon				Ordinær karakter
	Medl 1	Medl 2	Medl 3	Medl 4	
Oppg 1	D	C	D-	D	D
Oppg 2	B/C	B+	A-	B/(B-C)	B
Oppg 3	B	C+	B-	B	B
Oppg 4	F	B/C	C-	E/F	C
Oppg 5	D	D	D-	D	D

Internt i kommisjonen er det relativt stor enighet om tre av besvarelsene, mens det var uenighet om to oppgaver. For en av oppgavene, oppgave 4, var det så stor uenighet at kommisjonen ikke kom fram til en felles karakter. Det er relativt godt samsvar mellom ordinær karakter og gjennomsnittskarakter for kommisjonen med unntak av oppgave 4.

Kommisjonen gir uttrykk for at det mangler operasjonelle kriterier for vurdering av dyktighet i samfunnsfagdidaktikk, og den anbefaler at institusjonene i samarbeid med UHR arbeider med å utvikle klarere fag- og studieplaner innenfor området med utgangspunkt i rammeplanene.

2.3.23 Matematikk - bachelor

Kommisjonen har bestått av fire medlemmer fra UiA, UiB, UiO og NTNU. Den har vurdert ti besvarelser på bachelornivå i lineær algebra fra de syv universitetene. Oppgavene er innenfor karakterområdet D-F. Medlemmene har vurdert besvarelsene individuelt uten å kjenne ordinær karakter, og de har gitt kommentarer til de ulike besvarelsene. Kommisjonens vurdering sammenholdt med ordinær karakter er følgende:

Oppgave	Medlem 1	Medlem 2	Medlem 3	Medlem 4	Ordinær karakter
NTNU 1	F	F	F	F	F
NTNU 2	C (D)	D	E (D)	D(C)	D
UMB	F	F	F	F	F
UiA	F	F	F	F	F
UiB 1	D (E)	D	E (D)	D(E)	D
UiB 2	F	F	F	F	F
UiO 1	D (E)	E	D	D(E)	E
UiO 2	F	F	F	F	F
UiS	F	F	F	F	F
UiT	C (D)	D (C)	E (D)	D(C)	D

Det er stor grad av samsvar i vurderingene mellom de ulike medlemmene, og det er også godt sammenfall med ordinær karakter. Det er helt samsvar for de besvarelsene som er bedømt til F. Ingen av de besvarelsene som har fått bestått karakter, blir vurdert til stryk av kommisjonen.

Norsk matematikkråd utarbeidet før innføringen av Kvalitetsreformen en veiledende skala for å konvertere poengsummer til karakterer. Denne er basert på den norske tradisjonen for eksamener i matematikk. Det var ikke åpenbart at denne skalaen ville fungere godt etter reformen. Kommisjonen gir uttrykk for at erfaringene så langt er gode.

2.3.24 Nordisk språk – bachelor

Kommisjonen bestod av fem medlemmer, en fra hver av høyskolene i Hedmark, Vestfold og Volda og fra universitetene i Bergen og Oslo. Kommisjonen har vurdert to besvarelser fra hver av høyskolene i Telemark og Volda og fra universitetene i Agder, Oslo og Stavanger. Fire av besvarelsene var hjemmeoppgaver, resten var fra skoleeksamen. Besvarelsene hadde fått karakterene D, E eller F.

Kommisjonsmedlemmene satte karakter hver for seg. Gjennomsnittskarakteren sammenholdt med karakter ved ordinær eksamen fordeler seg slik:

	D	E	F
Ordinær karakter	3	4	3
Kommisjonen	1	8	1

Kommisjonen gir en større andel E enn ved ordinær sensur. Dette kan delvis skyldes at det er flere medlemmer enn ved ordinær sensur. Bakgrunns materialet viser at avviket mellom ordinær sensur og kommisjonens vurdering er liten. Det er færre som blir vurdert til F i kommisjonen enn ved ordinær sensur.

Når det gjelder oppgavetyper, ser det ut til at det er større sprik mellom kommisjonsmedlemmene når det gjelder vurderingen av hjemmeoppgaver enn ved vanlig skoleeksamen. Her er det avvik på to karakterer for flere av oppgavene.

2.3.25 Sykepleievitenskap og helsefag – bachelor

Det er oppnevnt et karakterpanel med fire medlemmer fra HiB, HiBo, HiO, HiVe. Karakterpanelet har oppnevnt fire kommisjoner på to medlemmer som har vurdert besvarelser innenfor karakterområdet D-F fra følgende utdanninger: ergoterapi, radiografi, sykepleie og sosialt arbeid. Oppgavene er hentet fra to høyskoler innenfor hvert fagområde. Diskusjonen har foregått gjennom telefonmøter, e-postutveksling. Ordinær karakter var ikke kjent på forhånd. Karakterene for det ene oppgavesettet var fra hele skalaen.

Kommisjonenes vurdering sammenholdt med ordinær karakter var følgende innenfor de ulike utdanningene:

Ergoterapi					
Oppgave*	Kommisjon	Ordinær	Oppgave*	Kommisjon	Ordinær
A1	D	F	B1	C	A
A2	D	D	B2	F	C
A3	E	D	B3	C	D
A4	F	F	B4	C	E
A5	F	D	B5	E	F
A6	F	F			

* A og B er oppgaver fra ulike høyskoler.

Det er avvik mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter for åtte av besvarelsene. For fem av besvarelsene er avviket mer enn en karakter. Kommisjonen vurderer to besvarelser som har fått bestått karakter til F, mens to F-besvarelser blir vurdert til bestått karakter.

Radiografi					
Oppgave*	Kommisjon	Ordinær	Oppgave*	Kommisjon	Ordinær
A1	F	F	B1	F	F
A2	F	F	B2	E/D	D
A3	F	F	B3	D/E	E
A4	D	D	B4	E/D	E
A5	E	D	B5	F	D
A6	D	D			

* A og B er oppgaver fra ulike høyskoler.

Det er bra samsvar mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter, helt sammenfall for seks besvarelser og delvis sammenfall for tre besvarelser. En besvarelse som hadde fått bestått karakter ved ordinær eksamen blir vurdert til F.

Sosialt arbeid					
Oppgave*	Kommisjon	Ordinær	Oppgave*	Kommisjon	Ordinær
A1	D	D	B1	F	E
A2	D	D	B2	F	F
A3	E	E	B3	F	E
A4	F	F	B4	F	F
A5	D	E	B5	D	D
A6	F	F	B6	E	D

* A og B er oppgaver fra ulike høyskoler.

Det er sammenfall mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter for åtte av besvarelsene, mens det er avvik for fire besvarelser. Alle avvikene er på en karakter. Kommisjonen vurderer to besvarelser som har fått bestått karakter til F.

Sykepleie					
Oppgave*	Kommisjon	Ordinær	Oppgave*	Kommisjon	Ordinær
A1	F	F	B1	E	D
A2	E	D	B2	F	E
A3	E	E	B3	F	E
A4	D	E	B4	E	D
A5	E	F	B5	F	F
A6	E	D	B6	E	F

* A og B er oppgaver fra ulike høyskoler

Det er avvik mellom kommisjonens vurdering og ordinær karakter for ni av besvarelsene. Alle avvikene er på en karakter. Kommisjonen vurderer to besvarelser som har fått bestått karakter til F, mens to F-besvarelser blir vurdert til bestått karakter.

Karakterpanelet har en del kritiske kommentarer til opplegget, og peker på at materialet er for lite til å kunne generaliseres. Det kan derimot danne grunnlag for diskusjon og refleksjon internt på de ulike institusjonene. Kommisjonsarbeidet satte et kritisk lys på høyskolenes håndtering av eksamensgjennomføring i vid forstand.

2.3.26 Økonomisk- administrativ utdanning – bachelor

Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning har utarbeidet en omfattende rapport om karakterfordelingen i de grunnleggende fagene i bachelorutdanningene i økonomi og administrasjon. Det er etablert syv fagkomiteer som har utarbeidet delrapporter innenfor sine områder.

Innenfor økonomisk-administrativ utdanning er det betydelige forskjeller i opptakskrav mellom ulike institusjoner. Rådet gir imidlertid uttrykk for at karakterstatistikkene bl.a. viser at det ikke ser ut til å være en synlig sammenheng mellom inntakskvalitet og eksamensresultater. Selv om det innenfor fagområdet er en relativt omforent oppfatning av fagenes innhold og læringsmålene, synes det å være en del forskjeller i hvordan institusjoner og fag bruker karakterskalaen.

Samlet karakterfordeling* innenfor fagområdene er følgende:

%	A	B	C	D	E	F	Totalantall
Finansiering og investering	9	15	20	15	12	29	2925
Regnskaps- og revisjonsfag	12	18	23	16	15	15	2082
Metodefag -matematikk	11	18	21	15	13	21	2681
Metodefag - statistikk	9	17	20	19	16	19	1680
Samfunnsøkonomiske fag	5	14	20	20	18	23	6149
Mikroøkonomiske fag	7	18	26	19	12	17	2628
Makroøkonomi	4	10	15	22	23	27	3214
Foretaksstrategi	12	24	31	19	8	6	739
Økonomisk styring	12	23	27	17	10	12	5 438

* fordelingen gjelder ulike perioder

Det er store variasjoner i fordelingene totalt og mellom de ulike institusjonene. Andelen F er høy for flere av fagområdene.

Flere av fagkomiteene peker på at det er store forskjeller mellom institusjonen med hensyn til fagstørrelse, rammebetingelser for eksamen og vanskelighetsgrad. Fagkomiteen for metodefag understreker at det er svært begrenset hva man kan konkludere om karakterbruken på grunnlag av eksamensstatistikker og eksamensoppgaver. Den gir uttrykk for at det ikke er grunnlag for å konkludere at karakterbruken er i samsvar med retningslinjene.

2.4 Oppsummering

2.4.1 Masternivå

Som det går fram av sammendragene i pkt 2.3 gir de fleste kommisjonene som har vurdert masteroppgaver uttrykk for at det i hovedsak er enighet blant medlemmene om karaktersettingen. I de tilfellene det er satt felles karakter, har det vært lett å oppnå konsensus.

Selv om det er sprik i karaktersettingen i noen tilfeller, ser avvikene ut til å være mindre innad i kommisjonen enn i forhold til ordinær karakter.

Det er en del variasjoner, men hovedtendensen er at de nasjonale kommisjonene er strengere i karaktersettingen enn det som var tilfellet ved ordinær eksamen. Der vi har mulighet for å sammenligne ordinær karakter med vurderingen i kommisjonen, finner vi at ordinær karakter var bedre enn kommisjonens vurdering i 14 oppgaver, mens det var sammenfall i 9 og dårligere karakter i 5. Som i rapporten for 2007 vil vi vise til at de nasjonale kommisjonene er

sammensatt på en annen måte og har en annen rolle enn de ordinære eksamenskommisjonene. Vurderingsgrunnlaget er også et annet ved at kommisjonene ikke har informasjon om veileders bidrag, nærmere informasjon om studieopplegg og andre spesielle forhold.

Noen av kommisjonene peker på at det er behov for klarere vurderingskriterier for masteroppgaver. Dette er forhold som fagmiljøene bør avklare gjennom studieplaner eller sensorveiledninger, eventuelt med utgangspunkt i felles retningslinjer utarbeidet av de nasjonale fagrådene/rådene.

I rapporten for 2007 var det anbefalt at veileders rolle i eksamenskommisjonene burde vurderes. Dette har skjedd ved en del av institusjonene, men det synes fortsatt å være en aktuell problemstilling.

2.4.2 Bachelornivå

Rapportene fra de karakterpanelene/kommisjonene som har vurdert bacheloroppgaver eller bachelorbesvarelser, viser også en del avvik i forhold til ordinær karakter. Flere av kommisjonene peker på behovet for sterkere samordning av ulike sider av undervisnings- og eksamensopplegg, også formelle spørsmål som bruk av hjelpemidler og hva som kreves for bestått eksamen.

Karakterpanelene var bedt om å vurdere besvarelser innenfor karakterområdet D-F, bl.a. for å bidra til forståelse av kravene til bestått karakter. Dette har vært vanskelig å gjennomføre i noen tilfeller, men de fleste karakterpanelene har fulgt opplegget.

Innenfor fagområdet økonomi og administrasjon er det utarbeidet omfattende karakterstatistikker på tvers av institusjonene. Disse viser at det ikke synes å være sammenheng mellom inntakskvalitet og eksamensresultater, og at det synes å være en del forskjeller i hvordan institusjoner og fag bruker karakterskalaen. Det blir samtidig påpekt at det er svært begrenset hva man kan konkludere om karakterbruken på grunnlag av eksamensstatistikker. Det kan da være nødvendig å foreta vurderinger av et utvalg av besvarelser i nasjonale kommisjoner på samme måte som innenfor andre fagområder.

I de tilfellene der vi kan sammenligne kommisjonenes vurdering med ordinær karakter, viser rapportene følgende:

- 92 besvarelser ble vurdert til samme karakter som ved ordinær sensur
- 62 besvarelser ble vurdert til dårligere karakter
- 24 ble vurdert til bedre karakter

Når det gjelder skillet mellom bestått (D og E) og ikke bestått (F), viser rapportene:

- 12 besvarelser som var vurdert til F ved ordinær eksamen ble vurdert til E eller D
- 11 besvarelser som var vurdert til D eller E ble vurdert til F

Der er altså en del uenighet om skillet mellom F og D og E, men dette begrensede materialet viser ikke noen tendens i retning av ”snill” sensur ved ordinær eksamen.

3. Karakterfordelinger

Med utgangspunkt i rapporter hentet fra DBH² gir vi en oversikt over karakterfordelinger i 2004, 2005, 2006, 2007 og 2008 med hovedvekt på 2007 og 2008

3.1 Totalfordelinger 2004-08

Totalfordelingen for alle institusjoner og studienivåer, som omfatter karakterer på alle eksamener og besvarelser som er rapportert til DBH, er følgende for årene 2004-08:

Tabell 1 A. Karakterfordeling i prosent 2004-08 Bokstavkarakterer

	A	B	C	D	E	F	Totalantall
2004	10,7	26,4	28,4	15,1	9,4	10,0	601 466
2005	10,8	25,8	28,5	15,2	9,3	10,4	662 300
2006	10,6	25,5	29,4	15,2	9,2	10,2	665 823
2007	10,6	25,5	30,4	15,0	8,8	9,8	666 995
2008	11,0	26,1	30,7	15,9	7,8	8,5	693 230

Det er små endringer fra 2004 til 2008. Den største endringen er at andelen C har økt med 2,3prosentpoeng. Prosentandelen E har gått ned med 1,6 og F med 1,5.

For å sammenligne med ECTS-fordelingen beregner vi prosentfordelingen for beståtte eksamener. Vi får da følgende fordeling:

Tabell 1 B. Karakterfordeling i prosent av beståtte eksamener 2004-08

	A	B	C	D	E
2004	11,9	29,3	31,6	16,8	10,4
2005	12,0	28,8	31,8	17,0	10,4
2006	11,8	28,4	32,7	16,9	10,2
2007	11,8	28,3	33,7	16,6	9,8
2008	12,0	28,5	33,6	17,4	8,5
ECTS ³	10	25	30	25	10

Sammenholdt med ECTS-fordelingen, ser vi at det er mindre avvik for A, B, C og E, mens D har betydelige avvik.

Lavere grad utgjør nesten 75 % av de besvarelsene som inngår i totalfordelingen.

Tabell 2. Karakterfordeling i prosent 2004-08. Bestått/ikke bestått

	Bestått	Ikke bestått	Totalantall
2004	87,6	12,4	153 311
2005	89,3	10,7	186 924
2006	88,6	11,4	185 501
2007	89,7	10,3	180 218
2008	90,6	9,4	188 405

² Database for statistikk om høyere utdanning

³ ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) har flere elementer, men her ser vi bare på karaktersystemet, som er en relativ karakterskala med karakterer A-F. Hovedformålet med denne skalaen er å gi de europeiske institusjonene i høyere utdanning et oversettingssystem mellom ulike nasjonale karakterskalaer.

Skalaen bestått/ikke bestått brukes på forskjellige typer eksamener, og det er store variasjoner mellom utdanninger og institusjoner. Andelen ikke bestått har gått ned med 3 % i perioden.

3.2 Fordelinger i 2007 og 2008

Tabell 3. Institusjonstyper: Karakterfordeling i prosent i 2007 og 2008

	A	B	C	D	E	F	Totalantall
Kunsthøgskoler 07	6,1	32,1	39,4	15,9	4,5	2,0	246
Kunsthøgskoler 08	5,3	33,7	41,8	13,5	5,8	0	208
Private høyskoler 07	9,8	24,9	28,9	11,1	14,6	10,8	119 697
Private høyskoler 08	9,9	26,1	29,0	15,9	8,5	10,6	122 197
Statlige høyskoler 07	10,1	25,1	30,8	16,9	8,1	9,0	273 430
Statlige høyskoler 08	10,1	25,6	31,1	16,6	8,1	8,6	263 008
Statl. vitensk.. høyskoler 07	13,7	34,3	32,3	12,3	4,1	3,2	24 762
Statl. vitensk.. høyskoler 08	14,6	34,1	31,2	12,4	4,3	3,4	26 134
Universiteter 07	11,8	26,0	31,2	15,2	7,5	8,3	248 859
Universiteter 08	12,0	25,9	31,0	15,5	7,7	7,9	281 683

Hovedtendensen i tabellen er at det er små endringer fra 2007 til 2008. Vitenskapelige høyskoler har økt andel A. Kunsthøgskolene har i 2008 lavere andel A enn i 2007, mens andelen C øker. Kunsthøgskolene bruker imidlertid i hovedsak skalaen bestått/ikke bestått, og det er få eksamener som er vurderte etter bokstavkarakterskalaen.

3.3 Utvalgte utdanninger i 2007 og 2008

Vi skal se nærmere på allmennlærer-, ingeniør-, sykepleier- og økonomisk administrativ utdanning i 2007 og 2008:

Tabell 4. Utvalgte utdanninger: Karakterfordeling i prosent i 2007- 2008

Utdanning	A	B	C	D	E	F	Totalantall
Allmennlærer 2007	8,8	25,4	31,7	17,3	7,6	9,3	30 856
Allmennlærer 2008	9,2	24,7	32,3	17,6	7,7	8,6	30 477
Ingeniør 2007	12,1	22,0	26,1	14,9	11,0	13,9	52 527
Ingeniør 2008	12,2	22,0	26,8	14,9	11,1	13,0	57 882
Sykepleier 2007	6,0	21,3	33,4	20,1	9,3	9,8	26 998
Sykepleier 2008	5,5	21,0	32,4	20,8	10,0	10,3	28 643
Økonomisk-adm 07	10,5	25,8	28,6	10,8	13,8	10,5	132 169
Økonomisk-adm 08	10,8	26,7	28,7	15,3	8,3	10,2	139 751

Det er ulike karakterprofiler for disse utdanningene, som er knyttet til ulike institusjonstyper. Hovedtendensen er at det er små endringer fra 2007 til 2008. Allmennlærer og sykepleier har C som hyppigste karakter, mens andelen A er relativt lav. Totalfordelingen for allmennlærerutdanningene ligger nære opp til ECTS-fordelingen, men når vi ser på de enkelte institusjonene er det store variasjoner. Andelen A varierer fra 1,6 % til 33 %, mens andelen F varierer fra 0 % til 13,5 %. Ingeniørutdanningene har fortsatt en relativt jevn fordeling på de ulike karaktertrinnene, men andelen C har imidlertid økt betydelig siden 2005, og C er hyppigste karakter. Økonomisk-administrative utdanninger har relativt høy andel A + B, men C er hyppigste karakter.

Bakgrunnsdataene (oversiktene på institusjonsnivå) viser imidlertid at det innenfor disse utdanningene er store institusjonelle forskjeller. I allmennlærerutdanningen varierer andelen A fra 1,6 % til 33 %, mens andelen F varierer fra 0 % til 13,5 %. I ingeniørutdanningene varierer A fra 5,1 % til 24,6 %, mens F varierer fra 5,1 % til 19,4 %. I sykepleierutdanningen er variasjonen fra 1,2 til 13,8 % A, mens F varierer fra 2,6 til 32,4 %. Innenfor økonomisk-administrative fag er variasjonene mellom institusjonene mindre, men likevel betydelige.

3.4 Medisin og odontologi

Profesjonsstudiene i medisin og odontologi bruker begge karakterskalaene, men det er forskjeller mellom institusjonene. Vi skal se nærmere på karakterfordelingen i disse studiene.

3.4.1 Medisin

Innen profesjonsutdanningen i medisin blir skalaen bestått/ikke bestått nyttet i størst grad. Bokstavkarakterer brukes for de fleste eksamener i medisin ved UiB og for noen få eksamener ved NTNU, UiO og UiT.

I forbindelse med innføring av bokstavkarakterskalaen ble det fastsatt at grensen mellom bestått og ikke bestått kan settes høyere enn grensen mellom E og F der en kun benytter uttrykkene bestått/ikke bestått og ikke den graderte skalaen. Dette kan føre til at strykprosenten kan bli høyere når en bruker bestått/ikke bestått enn når en bruker bokstavkarakterskalaen. Når vi ser på strykprosenten ved de forskjellige lærestedene, har vi følgende tall:

Tabell 5. Strykprosent i medisin 2004-2008. Begge skalaer

	2004	2005	2006	2007	2008
NTNU	8,2	7,4	8,7	9,7	8,3
UiB	2,2	2,1	1,4	1,3	0,9
UiO	8,5	10,5	9,4	8,1	7,8
UiT	11,5	12,1	12,9	12,4	11,0
Sum	6,0	6,3	5,7	5,5	4,5

Forskjellen mellom UiB og UiO skyldes delvis at det brukes forskjellige skalaer, men som vi ser av tabell 6 har UiB også lavere andel ikke bestått for de eksamenene der skalaen bestått/ikke bestått brukes. Denne forskjellen har holdt seg over lengre tid.

Ser vi på karakterfordelingene innenfor de to skalaene, får vi følgende:

Tabell 6. Karakterfordeling i medisin 2007-2008. Bokstavkarakterer*

%	A	B	C	D	E	F	Totalantall
NTNU 07	22,0	32,6	28,7	9,9	3,8	3,0	527
NTNU 08	20,5	41,6	26,3	6,9	1,8	2,9	596
UiB 07	9,9	38,5	33,9	12,7	3,4	1,6	4 340
UiB 08	12,8	36,0	34,2	12,2	3,6	1,3	4 811

* UiO og UiT har få eksamener som er bedømt etter denne skalaen, i hovedsak ex. phil, og tas ikke med her.

Det er bare UiB som bruker bokstavkarakterer i særlig omfang, og det er derfor ikke grunnlag for å sammenligne karakterfordelingene mellom institusjonene. B er hyppigste karakter ved UiB. Andelen A er relativt lav.

Tabell 7. Karakterfordeling i medisin 2007-08. Bestått/ikke bestått

%	Bestått	Ikke bestått	Totalantall
NTNU 07	87,9	12,1	1 682
NTNU 08	89,4	10,6	1 697
UiB 07	99,6	0,4	1 261
UiB 08	99,9	0,1	2 348
UiO 07	92,0	8,0	3 429
UiO 08	92,1	7,9	3 488
UiT 07	86,3	13,7	662
UiT 08	88,2	11,8	701

Forskjellene mellom UiB og de andre institusjonene med hensyn til andelen ikke bestått er betydelig. Som vi har sett ovenfor endres ikke dette forholdet i særlig grad nå vi ser begge skalaene under ett. UiB har vesentlig flere besvarelser enn de andre institusjonene, noe som indikerer at det er store forskjeller med hensyn til eksamensformene. UiB har flere og mindre eksamener enn de andre institusjonene.

3.4.2 Odontologi

Innen profesjonsstudiet odontologi blir skalaen bestått/ikke bestått benyttet for de fleste eksamenene. Utdanningen gis ved tre av universitetene. Studiet ved Universitetet i Tromsø startet i 2004, og der er foreløpig relativt få eksamener.

Tabell 8. Karakterfordeling i odontologi 2007-08. Bestått/ikke bestått

%	Bestått	Ikke bestått	Totalantall
UiB 07	96,7	3,3	1 301
UiB 08	97,1	2,9	1 218
UiO 07	90,3	9,7	985
UiO 08	89,5	10,5	992
UiT 07	91,2	8,8	91
UiT 08	89,6	10,4	135

Bokstavkarakterer blir nyttet i liten grad. Her var fordelingen følgende i 2007-2008:

Tabell 9. Karakterfordeling i odontologi 2007-2008. Bokstavkarakterer

%	A	B	C	D	E	F	Totalantall
UiB 07	8,1	32,8	24,3	17,0	7,7	10	259
UiB 08	7,0	36,1	28,6	16,3	5,1	7,0	374
UiT 07	15,1	44,1	25,7	12,5	0,7	2,0	152
UiT 08	2,9	42,6	37,3	14,4	1,4	1,4	209

Når vi ser på fordelingen på de to skalaene under ett, synes det å være en forskjell mellom UiB og UiT ved at andelen ikke bestått er lav ved UiB (tabell 8), mens det er omvendt for bokstavkarakterskalaen (tabell 9). B er hyppigste karakter innenfor bokstavkarakterskalaen, mens andelen A varierer.

3.5 Masterarbeider

I rapportene for 2005-06 og 2007 har det vært rettet sterkt søkelys på karakterfordelingen på masterarbeider⁴, og bruken av karakterskalaen på disse. Diskusjon om karaktersettingen på dette nivået var hovedtema ved rapporteringen i 2007. Flere fagråd ga uttrykk for at det var for stor andel som fikk A og B på masteroppgavene, og den arbeidsgruppen som vurderte karakterbeskrivelsene og bruk av skalaen særlig på masternivå, konkluderte med at fordelingen ikke var i samsvar med retningslinjene for bruk av skalaen. Spørsmålet er om det nå er tendens til endringer i karakterfordelingen på dette nivået.

I de to foregående rapportene har karakterfordelingen på masterarbeider bare vært presentert for utvalgte fag, siden det ikke har vært mulig å ta ut samlerapporter direkte fra DBH. Analysegruppen har i samarbeid med NSD søkt å innhente en samlet oversikt over karakterfordelingen på masterarbeider for perioden 2006 - 2008. Det er imidlertid usikkerhet om dette materialet er fullstendig, og etter å ha vært i kontakt med institusjonene, vil analysegruppen sjekke og bearbeide materialet nærmere i en tilleggsrapport som skal være ferdig innen 01.09.09.

3.6 Oppsummering. Karakterfordelinger

Det er stor stabilitet i perioden 2004-2008 i den totale nasjonale karakterfordelingen når det gjelder bokstavkarakterer. Det er også små endringer når det gjelder skalaen bestått/ikke bestått. For begge skalaene gjelder at andelen stryk går en del ned.

Det er også stor stabilitet i fordelingene innenfor de forskjellige institusjonstyper.

De store nasjonale utdanningene, allmennlærer-, ingeniør-, sykepleier- og økonomisk administrativ har også stabil karakterfordeling fra 2007 til 2008. Innenfor disse utdanningene er det imidlertid store institusjonelle forskjeller. Variasjonene indikerer behov for sterkere samordning på tvers av institusjonene med felles vurdering av besvarelser og drøfting av vurderingskriteriene. Karakterfordelingene bør ses i sammenheng med variasjoner i opptakskrav mellom institusjonene.

Innenfor profesjonsstudiene i medisin og odontologi er det også betydelige institusjonelle forskjeller både når det gjelder bokstavkarakterskalaen og skalaen bestått/ikke bestått. Det er behov for sterkere samordning av bruken av de to skalaene mellom institusjonene.

Det er viktig at anbefalingen om å utarbeide fagspesifikke karakterbeskrivelser for masterarbeider følges opp, og det er behov for fortsatt samordning og diskusjon av karaktersetting og vurderingskriterier på masterarbeider.

⁴ Institusjonene har ulike betegnelser: masteroppgave, avhandling, selvstendig arbeid, hovedoppgave m.v. og vi bruker masterarbeid som fellesbetegnelse

4 Videre arbeid

Ambisjonen ved innføring av bokstavkarakterskalaen var at den med utgangspunkt i de generelle karakterbeskrivelsene skulle brukes på samme måte på tvers av institusjoner, fag og nivå. Det er også en forventning om at når skalaen brukes etter intensjonene så vil den være i tråd med ECTS-skalaen slik at det ikke er behov for å oversette våre karakterer til ECTS.

Dette er en høy og krevende ambisjon. Det har vært lagt ned et stort arbeid i nasjonale fagråd/råd, fakultetsmøter og UHR for å utvikle felles forståelse av bruken av skalaen. Diskusjonen om vurderingskriterier og felles vurdering av besvarelser har vært viktig i denne sammenhengen. Dette arbeidet kan ha fått effekt på karaktersettingen på noen områder (masteroppgaver innenfor noen fagområder), og det synes også å være større grad av felles forståelse av bruken av skalaen.

Bruken av karakterskalaen bygger imidlertid på fagtradisjoner/kulturer som har utviklet seg over lang tid. Det vil derfor også være et langsiktig arbeid å oppnå fullstendig samordning og felles forståelse av bruken av skalaen. Dette gjelder særlig på tvers av fag, men også på tvers av institusjoner.

Bruken av karakterskalaene, bokstavkarakterer og skalaen bestått/ikke bestått, er en del av det generelle kvalitetssikrings-/utviklingsarbeidet innen høyere utdanning. I forbindelse med innføring av bokstavkarakterskalaen har UHR siden 2005 hatt en særlig rolle som koordinator og pådriver. Analysegruppen har vært UHRs organ og har foretatt analyser av materiale fra fagråd, nasjonale råd og profesjonsråd og har foreslått undersøkelser etter ulike opplegg. Det har vært forutsatt at dette arbeidet skulle være tidsbegrenset, og det er naturlig at arbeidet etter 2010 forankres i det generelle kvalitetssystemet, innenfor institusjonene og gjennom nasjonale råd, fagråd og profesjonsråd. Et nytt element i kvalitetssikringssystemet er tilsynssensorer eller programsensorer, som er innført ved flere av institusjonene. Det bør vurderes å bruke disse som ledd i å samordne bruken av karakterskalaen på tvers av institusjonene.

4.1 Arbeidet i karakterpanelene

I 2008 ble det utarbeidet en 3-årig syklus for arbeidet i karakterpanelene, som var som følger:

2008

For 2008 kan karakterpanelene velge ett av følgende opplegg:

Karakterpanelene arbeider videre med å vurdere karaktersettingen på masteroppgaver, bacheloroppgaver eller andre innleveringsoppgaver etter samme opplegg som i 2007 (se under). Tallet på oppgaver må begrenses på samme måte som i 2007 (se under).

Eller

Karakterpanelene undersøker skillet mellom bruken av karakteren F, D og E på bachelornivået, eventuelt bestått/ikke bestått, med utgangspunkt i et utvalg på 10 besvarelser (i karakterintervallet D-F) fra 5 tilfeldig valgte institusjoner. Eksamensformen bør være skoleeksamen.

2009

Karakterpanelene utarbeider forslag til fagspesifikke beskrivelser for bruk av karakterskalaen på masterarbeider. Fristen er 1. juli slik at forslagene kan behandles i fakultetsmøter/fagråd/nasjonale råd/profesjonsråd høsten 2009.

2010

Skillet mellom A, B og C blir undersøkt med utgangspunkt i 10 besvarelser (i karakterintervallet A-C) fra 5 tilfeldig valgte institusjoner.

Karakterpanelene avgjør om besvarelsene skal være fra bachelor- eller masternivået. Frist for rapportering til UHR 1. desember 2010.

I tråd med oppsummeringen i kap 3.6 anbefales det at det i 2010 foretas nasjonale undersøkelser av institusjonelle forskjeller i karakterfordeling sett i forhold til opptakskrav innenfor allmennlærer-, ingeniør- og sykepleierutdanningene og innenfor profesjonsstudiene i medisin og odontologi. Nasjonale råd, fagråd og profesjonsråd bør vurdere tilsvarende opplegg for andre utdanninger. Antall institusjoner og besvarelser som skal vurderes bestemmes av rådene. Det er videre behov for fortsatt samordning og diskusjon av karaktersetting og vurderingskriterier på masteroppgaver.

4.2 Nasjonal koordinering

Den nasjonale koordineringen gjennom karakterpanelene (nasjonale fagråd, nasjonale råd og profesjonsråd) bør videreføres i 2009 og 2010.

Nasjonale fakultetsmøter bør drøfte bruken av karakterskalaen og eventuelt samordne arbeidet i karakterpanelene. Etter 2010 overtar fakultetsmøtene og nasjonale råd, fagråd og profesjonsråd koordineringen av arbeidet.

Analysegruppen utarbeider rapporter om karakterbruken etter oppdrag fra UHR. For 2008 utarbeides en tilleggsrapport om karakterfordelingen på masteroppgaver innen 01.09.09. Rapport for 2009 planlegges ferdig innen 01.05.2010 og sluttrapport innen 01.05.2011.

Det bør holdes nasjonale karakterkonferanser i 2009 og 2010. For 2009 er konferansen planlagt holdt 28. oktober.

5 Oppsummering og anbefalinger

Formålet med opplegget for undersøkelsene i 2008 var at vurderingen av et begrenset antall masteroppgaver eller besvarelser på bachelornivå skulle bidra til felles forståelse av bruken av skalaen. Rapportene viser at de fleste karakterpanelene har fulgt det anbefalte opplegget. Rapportene vil være et viktig materiale for det videre arbeidet i fagmiljøene, og det er viktig at rapportene følges opp av rådene og institusjonene.

I flere av rapportene fra karakterpanelene pekes det på at det er behov for sterkere samordning med hensyn til vurderingskriterier, hvor mye vekt det skal legges på formelle forhold omkring masteroppgaven og veileders rolle i eksamenskommisjonene. Dette er spørsmål som bør drøftes i forbindelse med samordningen av bruken av karakterskalaen.

Oversiktene over nasjonal karakterfordeling viser at det totalt sett er stor stabilitet i karakterbruken fra år til år. Innenfor en del utdanninger er det imidlertid store institusjonelle forskjeller, som bør undersøkes nærmere. Karakterfordelingene på masteroppgaver viser liten endring alle fagområder sett under ett. Det er imidlertid tendens til endringer innenfor HF-fag og SV-fag med en større andel C og mindre andel A + B. Innenfor MNT-fag, juridiske fag og økonomisk- administrative fag er det ikke noen slik tendens, og andelen A + B øker. Innenfor "andre" fagområder er hovedtendensen den samme som for HF- og SV-fagene. Det er viktig at anbefalingen om å utarbeide fagspesifikke karakterbeskrivelser for masteroppgaver følges opp.

Analysegruppen anbefaler at:

- arbeidet med samordning av karakterbruken videreføres gjennom karakterpanelene (nasjonale fagråd/profesjonsråd/nasjonale råd)
- det i 2009 utarbeides fagspesifikke karakterbeskrivelser for masteroppgaver
- det i tråd med oppsummeringen i kap 3.6 i 2010 foretas nasjonale undersøkelser av institusjonelle forskjeller i karakterfordeling sett i forhold til opptakskrav innenfor allmennlærer-, ingeniør- og sykepleierutdanningene og innenfor profesjonsstudiene i medisin og odontologi. Nasjonale råd, fagråd og profesjonsråd bør vurdere tilsvarende opplegg for andre utdanninger. Antall institusjoner og besvarelser som skal vurderes bestemmes av rådene.
- det er videre behov for fortsatt samordning og diskusjon av karaktersetting og vurderingskriterier på masterarbeider, herunder veileders rolle i forhold til eksamenskommissjonene
- institusjonene og de nasjonale rådene, fakultetsmøtene og profesjonsrådene regelmessig bør vurdere bruken av karakterskalaene
- UHR regelmessig bør arrangere karakterkonferanser. Konferansen i 2009 holdes 28. oktober.

Vedlegg 1

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Karaktersystemet – generelle, kvalitative beskrivelser

Det daværende Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) sendte 10. mai 2004 brev til alle statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner om hvilke prinsipper som skal legges til grunn for bruken av det nasjonale karaktersystemet på alle studienivå. UFD bad Universitets- og høgskolerådet justere de generelle, kvalitative beskrivelsene for de enkelte karaktertrinn i bokstavkarakterskalaen med utgangspunkt i disse prinsippene. Departementet har bekreftet at beskrivelsene nå er i samsvar med grunnprinsippene for bruk av karakterskalaen.

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

symbol	nemning	generell, ikkje fagspesifikk omtale av vurderingskriterium
A	framifrå	Framifrå prestasjon som skil seg klart ut. Kandidaten syner sær god vurderingsevne og stor grad av sjølvstende.
B	mykjegod	Mykjegod prestasjon. Kandidaten syner mykje god vurderingsevne og sjølvstende.
C	god	Jamt god prestasjon som er tilfredsstillande på dei fleste områda. Kandidaten syner god vurderingsevne og sjølvstende på dei viktigaste områda.
D	nokså god	Akseptabel prestasjon med nokre vesentlege manglar. Kandidaten syner ein viss grad av vurderingsevne og sjølvstende.
E	tilstrekkeleg	Prestasjonen tilfredsstillar minimumskrava, men heller ikkje meir. Kandidaten syner lita vurderingsevne og lite sjølvstende.
F	ikkje greidd	Prestasjon som ikkje tilfredsstillar dei faglege minimumskrava. Kandidaten syner både manglande vurderingsevne og sjølvstende.

symbol	description	General, qualitative description of valuation criteria
A	Excellent	An excellent performance, clearly outstanding. The candidate demonstrates excellent judgement and a high degree of independent thinking.
B	Very good	A very good performance. The candidate demonstrates sound judgement and a very good degree of independent thinking.
C	Good	A good performance in most areas. The candidate demonstrates a reasonable degree of judgement and independent thinking in the most important areas.
D	Satisfactory	A satisfactory performance, but with significant shortcomings. The candidate demonstrates a limited degree of judgement and independent thinking.
E	Sufficient	A performance that meets the minimum criteria, but no more. The candidate demonstrates a very limited degree of judgement and independent thinking.
F	Fail	A performance that does not meet the minimum academic criteria. The candidate demonstrates an absence of both judgement and independent thinking.

Vedlegg 2

Universiteter og høyskoler

Private høyskoler

Universitets- og høgskolerådet

Deres ref

Vår ref

Dato

10.05.04

Retningslinjer for bruk av det nasjonale karaktersystemet

Det vises til departementets brev 12.02.2004, der vi uttrykker støtte til det arbeidet de nasjonale referansepanelene for karakterer skal igangsette. Departementet hadde 28.04.04 møte med styret i Universitets- og høgskolerådet (UHR) og universitetsrektorene. Hensikten med møtet var at vi ønsket å presisere hvilke grunnprinsipper som skal legges til grunn ved bruk av det nasjonale karaktersystemet.

Etter universitets- og høgskoleloven § 50 nr. 6 skal universiteter og høyskoler benytte samme karakterskala for vurdering av studentenes prestasjoner – en skala fra A- F, med fem trinn (A-E) for bestått og F for ikke bestått. Alternativt kan det gis bestått - ikke bestått. UHR har utarbeidet generelle beskrivelser for hvilken prestasjon som skal ligge til grunn for det enkelte karaktertrinn. Videre er det etablert nasjonale referansepaneler for karakterbruk, som skal samordne karakterbruken ved institusjonene innenfor samme fagområde.

På bakgrunn av det som fremkom under møtet, samt de punkter som universitetsrektorene fastsatte for forståelsen av karaktersystemet i november 2003, slår departementet fast at følgende grunnprinsipper skal legges til grunn for bruken av det nasjonale karaktersystemet på alle studienivå:

1. Karaktersettingen skal ta utgangspunkt i den verbale beskrivelse som er gitt av prestasjoner på de enkelte nivåene, der karakteren C skal gi uttrykk for en jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder og karakteren A for en fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Den verbale beskrivelsen må forstås med referanse til anerkjente faglige standarder for det aktuelle studiet og de kunnskapsmål som er satt for det enkelte program eller emne. Kravene vil naturlig stige fra lavere til høyere studienivå. Det eksisterer således ingen forhåndsgitt fordeling av karakterer som noe eksamens- eller studiekull skal "presses" inn i.
2. Skillet mellom bestått karakter og ikke bestått skal beskrives som absolutte krav. Kriterier for bestått karakter skal gjenspeile faglig mestring i emnet, tilpasset det aktuelle studienivå. Kravene til bestått skal ikke gjøres avhengig av endringer i studentenes forutsetninger for å gjennomføre emnet.

Grensen mellom bestått og ikke bestått kan settes høyere enn grensen mellom E og F der en kun benytter uttrykkene bestått/ikke bestått og ikke den graderte skalaen.

3. Den enkelte student skal i utgangspunktet vurderes opp mot hele skalaen, uansett nivå (bachelor/master) og seleksjonsprosess, for å skjelne gode fra mindre gode prestasjoner og rangere studentene innbyrdes.

Når disse prinsippene legges til grunn, er det departementets oppfatning at det norske karaktersystemet vil være i tråd med ECTS-systemets karaktersystem, slik at det generelt ikke vil være nødvendig å oversette norske karakterer til ECTS.

Under møtet var det enighet om at Diploma Supplement i større grad kan benyttes til å gi informasjon om det norske karaktersystemet og om opptakskrav etc. til det enkelte studium, som studentens karakterer så må forstås i lys av. Departementet vil her ta initiativ overfor UHR og NOKUT for en nasjonal samordning.

De felles retningslinjene vil følges opp av krav til rapportering av hvilke karakterer den enkelte institusjon gir. Departementet vil i samråd UHR fastsette nærmere hvordan denne rapporteringen skal foregå.

Til slutt vil departementet understreke betydningen av arbeidet med nasjonal samordning av bruken av karakterskalaen som er gjort og gjøres av UHR, fakultetsmøtene og de nasjonale referansepanelene. De ovenfor nevnte prinsippene vil ligge til grunn også for deres videre arbeid. Departementet forventer at institusjonene slutter opp om samarbeidet og i fellesskap finner frem til gode løsninger.

Det er særlig viktig at referansepanelene arbeider for å motvirke inflasjon i bruken av de beste karakterene.

Det bes om at innholdet i dette brevet formidles til studenter, ansatte og andre berørte ved institusjonen så raskt som mulig.

Med hilsen

Torill Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Bjørn Tore Kjellemo
avdelingsdirektør

Vedlegg 3

Forkortelser på institusjoner brukt i rapporten

UiO	Universitetet i Oslo
UiB	Universitetet i Bergen
NTNU	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
UIT	Universitetet i Tromsø med Norges fiskerihøgskole
UMB	Universitetet for miljø- og biovitenskap
UiS	Universitetet i Stavanger
UiA	Universitetet i Agder
AHO	Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
BI	Handelshøyskolen BI
NHH	Norges Handelshøyskole
NIH	Norges idrettshøgskole
MF	Det teologiske Menighetsfakultet
HiAk	Høgskolen i Akershus
HiB	Høgskolen i Bergen
HBO	Høgskolen i Bodø
HiBu	Høgskolen i Buskerud
HiH	Høgskolen i Hedmark
HiN	Høgskolen i Narvik
HiNe	Høgskolen i Nesna
HiM	Høgskolen i Molde
HiO	Høgskolen i Oslo
HiSF	Høgskolen i Sogn og Fjordane
HSH	Høgskolen Stord/Haugesund
HiST	Høgskolen i Sør-Trøndelag
HiT	Høgskolen i Telemark
HiTø	Høgskolen i Tromsø
HiVe	Høgskolen i Vestfold
HiØ	Høgskolen i Østfold
HVO	Høgskolen i Volda
HiÅ	Høgskolen i Ålesund
NLA	Norsk Lærerakademi
DMMH	Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærerutdanning